

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO CỬ NHÂN KẾ TOÁN, KIỂM TOÁN TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH DOANH VÀ CÔNG NGHỆ HÀ NỘI TRƯỚC YÊU CẦU HỘI NHẬP QUỐC TẾ

Đinh Phúc Tiểu *

Tóm tắt: Hiện nay cả nước có trên 200 trường đại học và cao đẳng tham gia đào tạo cử nhân chuyên ngành kế toán, kiểm toán. Nhưng, chất lượng đào tạo vẫn còn nhiều hạn chế, sinh viên tốt nghiệp chưa thể đáp ứng yêu cầu của nền kinh tế phát triển, cũng như yêu cầu của hội nhập kinh tế quốc tế, đặc biệt là trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0, thời đại công nghệ số. Bài viết tập trung nghiên cứu phân tích, làm rõ thực trạng công tác đào tạo chuyên ngành kế toán, kiểm toán hiện nay tại Việt Nam, cũng như tại Trường Đại học và Kinh doanh Công nghệ Hà Nội (HUBT), đề xuất một số tiêu chí đánh giá chất lượng đào tạo, khuyến nghị một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực cử nhân kế toán, kiểm toán tại HUBT đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế.

Từ khóa: Đào tạo, chất lượng đào tạo, nâng cao chất lượng, đào tạo nhân lực kế toán, kiểm toán.

Summary: Currently, the country has over 200 universities and colleges participating in training bachelor's degrees in accounting and auditing. However, the quality of training is still limited, graduates cannot meet the requirements of the developing economy, as well as the requirements of international economic integration, especially in the era of the industrial revolution 4.0, the digital technology era. The article focuses on analyzing, clarifying and clarifying the current status of accounting and auditing training in Vietnam, as well as at the Hanoi University of Technology and Business (HUBT), proposing some criteria for evaluating training quality, recommending some solutions to improve the quality of human resources training for bachelors of accounting and auditing at HUBT to meet international integration requirements.

Keywords: Training, training quality, quality improvement, accounting and auditing human resource training.

1. Đặt vấn đề

Trước yêu cầu của kinh tế thị trường đang phát triển và hội nhập kinh tế quốc

tế sâu rộng, các cơ sở đào tạo ở Việt Nam, một mặt, phải tập trung đào tạo nguồn nhân lực kế toán, kiểm toán phục vụ việc

* Khoa Kế toán, Trường ĐH KD&CN Hà Nội

ra đời và phát triển của các tổ chức, các doanh nghiệp thuộc nhiều thành phần kinh tế trong nước, mặt khác cần cung cấp nguồn nhân lực kế toán, kiểm toán đáp ứng yêu cầu cho các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài, các tổ chức quốc tế hoạt động tại Việt Nam, cũng như có thể “xuất khẩu” nhân lực kế toán, kiểm toán có chất lượng ra nước ngoài, đặc biệt là các nước ASEAN trong tương lai gần.

Để thực hiện được nhiệm vụ nói trên, nhiều năm qua các cơ sở đào tạo ở Việt Nam nói chung và Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội nói riêng đã và đang không ngừng nâng cao số lượng và chất lượng đào tạo cử nhân chuyên ngành kế toán, kiểm toán. Tuy nhiên, xem xét trên góc độ chất lượng đào tạo thì “chất lượng sản phẩm” đào tạo vẫn còn hạn chế, có khoảng 70% sinh viên ra trường chưa thể làm việc được ngay, mà cần phải hướng dẫn thêm; hầu như 100% cử nhân ra trường chưa thể cung cấp ngay được dịch vụ kế toán. Thị trường vẫn cần nhiều nhân lực kế toán, nhưng sinh viên kế toán tốt nghiệp ra trường vẫn thất nghiệp hoặc phải làm trái ngành nghề. Nguyên nhân của tình trạng này, suy đến cùng, là chất lượng đào tạo chưa tốt, không đáp ứng được nhu cầu tuyển dụng của các cơ quan, doanh nghiệp.

Đứng trước thực tế nêu trên, vấn đề đặt ra là làm thế nào để nâng cao chất lượng công tác đào tạo cử nhân kế toán, kiểm toán, đặc biệt là cử nhân kế toán - kiểm toán có chất lượng cao, có đủ điều kiện, tiêu chuẩn để đáp ứng yêu cầu của thị trường và hội nhập quốc tế.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng công tác đào tạo cử nhân kế toán - kiểm toán tại Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội

Sự nghiệp đào tạo cử nhân chuyên ngành kế toán, kiểm toán tại HUBT đã trải qua 25 năm, kể từ khi thành lập Trường – năm 1996, đã cung cấp cho xã hội, cung cấp cho nền kinh tế quốc dân hàng vạn cử nhân. Trong quá trình đó, việc nâng cao chất lượng cử nhân kế toán, kiểm toán - “sản phẩm của đào tạo” - nguồn nhân lực cung cấp cho xã hội, đã luôn được Nhà trường và Khoa Kế toán đặc biệt quan tâm.

Về xây dựng chương trình đào tạo, thực hiện chỉ đạo của Ban giám hiệu Nhà trường, Khoa Kế toán đã chủ động xây dựng cấu trúc chương trình đào tạo cử nhân kế toán, kiểm toán theo hệ thống tín chỉ. Chương trình đào tạo được xây dựng dựa trên nhu cầu của xã hội, yêu cầu phát triển nguồn nhân lực trong xu thế hội nhập quốc tế và sự phát triển của khoa học công nghệ, tuân thủ khung chương trình đào tạo do Bộ Giáo dục và Đào tạo qui định. Về cơ bản chương trình đào tạo được cho là hợp lý, đã được hội đồng khoa học cấp khoa, cấp trường thông qua và Hiệu trưởng phê duyệt trước khi áp dụng.

Về giáo trình tài liệu, trên cơ sở chương trình đào tạo đã được duyệt, Khoa Kế toán đã lập kế hoạch, phân công cho các bộ môn, lựa chọn các giảng viên có kinh nghiệm, vững kiến thức biên soạn mới, hoặc chỉnh sửa các giáo trình hiện có. Hiện tại hầu hết 26 môn học đã có giáo trình, nhiều giáo trình đã được sửa đổi, bổ sung nhiều lần có chất lượng.

Hệ thống giáo trình được Nhà trường phê chuẩn, in ấn, phát hành, đã phục vụ tốt cho đội ngũ giảng viên và cung cấp đầy đủ cho sinh viên. Nhìn chung, giáo trình, tài liệu đã góp phần nâng cao hiệu quả giảng dạy của giảng viên cũng như chất lượng học tập của sinh viên.

Về đội ngũ giảng viên, nhân sự luôn được bổ sung, kiện toàn về cả số lượng và chất lượng qua các thời kỳ. Giai đoạn đông nhất có gần 70 giảng viên, có một giáo sư, hai phó giáo sư, năm tiến sĩ, chưa kể giảng viên thỉnh giảng. Do gần đây có một số giảng viên chuyển công tác và nghỉ hưu, hiện tại Khoa Kế toán có 50 giảng viên, trong đó 13/50 (chiếm 26%) đã có thâm niên, kinh nghiệm làm công tác giảng dạy trên 15 năm, có 15/50 (chiếm 30%) đã có thâm niên trên 10 năm, số còn lại ít nhất cũng đã có thâm niên 8 năm. Hiện nay Khoa có một phó giáo sư, ba tiến sĩ, số còn lại hầu hết là thạc sĩ. Có khoảng 50% giảng viên đã và đang đảm nhận giảng dạy hàng chục môn học cho nhiều loại đối tượng. Nhiều thầy, cô đã và đang tham gia công tác nghiên cứu khoa học với các đề tài cấp bộ, cấp trường. Khoa thường xuyên tổ chức các buổi hội thảo khoa học về chuyên môn, cuối mỗi kỳ, cuối năm học Khoa luôn tổ chức sơ tổng kết, rút kinh nghiệm, bổ túc và cập nhật kiến thức cho giảng viên.

Về phương pháp giảng dạy, Khoa đã chủ trương đổi mới phương pháp giảng dạy, khuyến khích giảng viên áp dụng các phương pháp giảng dạy tiên tiến, giảng dạy tích cực, tăng cường đối thoại, làm việc theo nhóm. Một số giảng viên đã thực hiện tốt và có hiệu quả.

Về liên kết với các tổ chức đào tạo khác, trước yêu cầu hội nhập quốc tế, Khoa chủ trương hội nhập và giao lưu chuyên môn, kinh nghiệm thông qua việc liên kết đào tạo, duy trì và củng cố mối quan hệ thường xuyên với các tổ chức quốc tế về kế toán, kiểm toán, như Hiệp hội Kiểm toán, kế toán công chứng Anh (ACCA); Viện Kế toán công chứng Anh và xứ Wales (ICAEW), Kế toán viên công chứng (CPA Australia)...

Từ thực tế công tác tổ chức xây dựng chương trình, tổ chức đào tạo, xây dựng và bồi dưỡng đội ngũ giảng viên, áp dụng phương pháp giảng dạy tiên tiến, nhiều năm qua Trường đã đào tạo và cung ứng cho xã hội nguồn nhân lực cử nhân kế toán, kiểm toán khá lớn, với hàng vạn sinh viên tốt nghiệp đã ra trường và đang làm việc trong các tổ chức, các doanh nghiệp, phục vụ nền kinh tế quốc dân. Tuy nhiên, chất lượng cử nhân còn hạn chế, chưa thể đáp ứng tốt trong điều kiện nền kinh tế hội nhập.

2.2. Yêu cầu mới đối với chất lượng đào tạo cử nhân kế toán, kiểm toán

Yêu cầu mới là chất lượng đào tạo trong thời kỳ hội nhập quốc tế, thời đại cách mạng công nghệ 4.0. Hội nhập kinh tế quốc tế, cách mạng khoa học kỹ thuật, công nghệ số đặt ra cho các cơ sở đào tạo kế toán của Việt Nam nói chung và Đại học Kinh doanh Công nghệ Hà Nội nói riêng yêu cầu cần phải nâng cao chất lượng đào tạo, làm sao cho “sản phẩm đào tạo” chính là các cử nhân kế toán, kiểm toán không chỉ thành thạo về kỹ năng chuyên môn nghiệp vụ mà còn phải có nhiều kỹ năng cơ bản khác, như:

đạo đức nghề nghiệp, trí thông minh, tư duy sáng tạo khi làm việc, đủ trình độ ngoại ngữ và tin học. Chính từ yêu cầu thực tiễn này mà Trường Đại học Kinh doanh Công nghệ Hà Nội đã qui định rõ về chuẩn đầu ra đối với đào tạo cử nhân kế toán, kiểm toán (theo Quyết định số 1096/QĐ-BGH-ĐT của Hiệu trưởng nhà trường ngày 16/3/2021) là: *“Đào tạo cử nhân kế toán – kiểm toán có phẩm chất đạo đức, thái độ nghề nghiệp tốt, có kiến thức và kỹ năng thực hành, có năng lực tự chủ và trách nhiệm, có đủ trình độ tin học và ngoại ngữ đáp ứng yêu cầu phát triển trong xu hướng hội nhập quốc tế và cách mạng công nghiệp 4.0, cách mạng công nghệ số”*.

Trước yêu cầu thực tiễn và chuẩn đầu ra mà Nhà trường đã qui định nêu trên, công tác đào tạo được đánh giá là có chất lượng cao khi và chỉ khi các tiêu chí sau đây đạt được tỷ lệ đủ lớn so với lượng sinh viên tốt nghiệp:

- Mỗi sinh viên tốt nghiệp ra trường có thể bắt tay ngay vào công việc, mà cơ sở sử dụng lao động không phải hướng dẫn, không phải đào tạo lại (kiến nghị tiêu chí này cần đạt trên 80%).

- Phải có một số lượng sinh viên đủ lớn (kiến nghị tiêu chí này đạt khoảng 30%) tốt nghiệp ra trường có thể làm việc tốt ở những nơi có yếu tố nước ngoài, tức được tuyển dụng vào làm việc tại các doanh nghiệp liên doanh với nước ngoài, các tổ chức, doanh nghiệp hoạt động tại Việt Nam, hay ra nước ngoài làm nghề kế toán, kiểm toán.

- Phải có được lực lượng đáng kể sinh viên ngay sau khi ra trường tự tin

độc lập hành nghề cung ứng dịch vụ kế toán, kiểm toán (kiến nghị tiêu chí này đạt khoảng 10%).

- Với những sinh viên tốt nghiệp ra trường làm việc ở nơi có yếu tố nước ngoài hoặc hành nghề độc lập phải có trình độ tiếng Anh chuyên ngành thành thạo.

2.3. Một số giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo cử nhân kế toán, kiểm toán

Từ thực trạng công tác đào tạo với những thành tích đã đạt được, trên cơ sở khắc phục những hạn chế và yêu cầu thực tiễn đã và đang đặt ra cho Nhà trường, Khoa Kế toán và đội ngũ giảng viên cần phải có những bước đột phá mới, nhằm không ngừng nâng cao chất lượng đào tạo cử nhân kế toán, kiểm toán. Để thực hiện được mục tiêu này, khuyến nghị với Trường, Khoa Kế toán và các giảng viên cần thực hiện một số giải pháp sau đây:

a) Về chương trình, giáo trình, tài liệu đào tạo

- *Về chương trình đào tạo*, qua việc trực tiếp giảng dạy và hướng dẫn sinh viên làm luận văn tốt nghiệp, nhận thấy trình độ tư duy logic, cũng như kinh nghiệm viết, trình bày văn bản của đa số sinh viên còn rất hạn chế. Để khắc phục điểm này cần bố trí vào chương trình đào tạo thời lượng hợp lý cho sinh viên rèn kỹ năng viết và trình bày văn bản, có thể đưa vào chương trình bắt buộc sinh viên viết các bài luận, tiểu luận, báo cáo ngay từ các năm thứ 2, thứ 3 của khóa học.

- *Về giáo trình, tài liệu*, việc biên soạn bài giảng, giáo án, bài tập...thuộc về trách nhiệm của người giảng viên. Tuy nhiên, việc biên soạn giáo trình là

công việc rất khó khăn. Khoa thường phải phân công các giảng viên có thâm niên, có kinh nghiệm, có tư duy và trình độ cao hơn đảm nhiệm việc này. Khi biên soạn giảng viên phải đầu tư nhiều trí tuệ và thời gian, nhưng thường không có thu nhập hoặc có, nhưng thấp. Nhiều giáo trình chưa được cấp phép thông qua các nhà xuất bản, nên chất lượng ít được xã hội chấp nhận. Do vậy, Trường cần tăng cường đầu tư nhiều hơn nữa cho xây dựng giáo trình, từ thu nhập của người biên soạn, chi phí xuất bản, sao cho giáo trình mới có chất lượng cao, vừa phục vụ tốt sinh viên vừa cung cấp có hiệu quả cho người đọc ngoài xã hội, qua đó nâng cao uy tín của Trường và Khoa Kế toán.

Hơn nữa, cũng cần phải nâng cao chất lượng giáo trình theo hướng đi sâu, tập trung hơn vào kiến thức lý luận cơ bản về kế toán, kiểm toán; hạn chế việc sử dụng, sao chép các nội dung, các khái niệm được lấy từ luật, nghị định, thông tư...

b) Về đội ngũ giảng viên

- Cần phải có đội ngũ giảng viên đủ lớn, chất lượng cao. Hiện nay, Trường cũng như Khoa Kế toán đã luôn quan tâm đến tiền lương, thu nhập của đội ngũ giảng viên. Gần đây Hội đồng quản trị Trường đã ban hành Quyết định số 1550/QĐ-HĐQT ngày 05/7/2021 về việc điều chỉnh theo hướng tăng lương cho cán bộ, giảng viên, nhân viên. Tuy nhiên, Trường cần tìm biện pháp để tăng thu nhập cao hơn nữa, bởi vì giảng viên là chủ thể, là lực lượng lao động trực tiếp liên quan đến nâng cao chất lượng đào tạo. Giảng viên cần có mức thu nhập phù hợp, đủ sống từ

ngành nghiệp chính của mình, có thể họ mới tâm huyết, tập trung cống hiến toàn tâm cho công việc chuyên môn, không phải lo làm thêm ở bên ngoài.

- Đào tạo chuyên môn sâu cho giảng viên. Để thường xuyên duy trì và nâng cao trình độ chuyên môn sâu, mỗi giảng viên cần được đào tạo thêm (đào tạo lại) mỗi năm học khoảng 100 giờ (có thể mở lớp tập huấn liên tục sau mỗi kỳ học, hoặc học thường xuyên mỗi tuần một lần, có thể đào tạo trực tuyến). Các khóa học này cần trang bị chuyên môn sâu, kinh nghiệm giảng dạy và cập nhật kiến thức mới...

- Về số môn học giảng dạy, để có chuyên môn sâu, giảng chất lượng cao, mỗi giảng viên chỉ nên tham gia giảng dạy tốt từ 3 đến 5 môn học.

c) Về phương pháp giảng dạy của giảng viên

- Áp dụng các phương pháp mới. Giảng viên cần mạnh dạn áp dụng các phương pháp giảng dạy tiên tiến, tích cực, hạn chế tối đa việc sử dụng phương pháp thuyết trình (độc thoại một chiều) truyền thống. Theo phương pháp đào tạo theo hệ thống tín chỉ, giảng viên nên tăng cường áp dụng phương pháp giảng dạy nêu vấn đề. Để thực hiện tốt phương pháp này cần bắt buộc sinh viên đọc giáo trình, tài liệu trước khi lên lớp nghe giảng. Khi lên lớp giảng viên chỉ cần giới thiệu nội dung bài giảng, sau đó nêu vấn đề, định hướng thảo luận thông qua hệ thống câu hỏi (từ việc chọn lựa những vấn đề cốt lõi, logic, gắn chặt với nội dung bài học), cộng thêm các câu hỏi của sinh viên (sinh viên có thể đặt câu

hỏi do đã đọc tài liệu trước). Tiếp theo là giảng viên điều khiển thảo luận, tìm câu trả lời cho các câu hỏi đã đặt ra, và cuối cùng giảng viên kết luận, chốt lại các nội dung chính của bài học. Áp dụng phương pháp này (đặc biệt là khi đào tạo trực tuyến) là phù hợp với giai đoạn hiện nay, chắc chắn kết quả học tập của sinh viên sẽ nâng cao hơn.

- **Rèn kỹ năng cho sinh viên.** Khi đưa ra các ví dụ thực hành hay bài tập, bài kiểm tra, giảng viên nên đưa ra các tình huống cụ thể, sát công việc mà kế toán viên thường gặp khi làm thực tế, ví dụ: với câu hỏi *Có một nghiệp vụ kinh tế phát sinh như sau: Công ty xuất kho hàng hóa A, bán cho khách hàng X, thu được K đồng bằng tiền mặt nhập quỹ; yêu cầu: Hãy lập định khoản và ghi sổ kế toán.* Việc ra đề như vậy vẫn còn chung chung, chưa sát thực tế, vì thực tế người làm chỉ tiếp xúc với chứng từ, tài liệu. Với câu hỏi này, giảng viên có thể ra đề bài như sau: *Kế toán nhận được bộ chứng từ, bao gồm: phiếu xuất kho số... xuất hàng hóa A bán cho khách hàng X..., hóa đơn GTGT số..., phiếu thu số... yêu cầu: hãy kiểm tra, lập định khoản và ghi sổ kế toán.* Việc thực hiện càng nhiều các tình huống cụ thể, sát thực tế ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường, sẽ là chìa khóa giúp sinh viên, khi có việc làm là họ nắm bắt ngay được công việc, mà cơ sở sử dụng lao động không phải hướng dẫn thêm.

- **Đổi mới cách thức thực hành thông qua việc lấy ví dụ, ra bài tập, đề thi.** Thông thường, hiện nay giảng viên ra đề theo hướng: trong một bài tập có

nhiều (thậm chí hàng chục) nghiệp vụ kinh tế khác nhau và yêu cầu sinh viên định khoản, ghi sổ kế toán. Để nâng cao chất lượng, cần đa dạng hóa cách ra đề, một trong các cách ra đề là có thể đưa ra rất ít (thậm chí chỉ một) nghiệp vụ kế toán, song có rất nhiều câu hỏi khác nhau liên quan đến nhiều góc độ, đòi hỏi người học phải có kiến thức, có kỹ năng xử lý cao.

d) Về liên kết đào tạo

Với sự ủng hộ và giúp đỡ của Trường, nhiều năm qua, Khoa Kế toán đã có các mối quan hệ, liên kết đào tạo với nhiều trường, viện, nhiều tổ chức quốc tế, đã từng liên kết với Hiệp hội Kiểm toán và Kế toán công chứng Anh (ACCA) đào tạo nhiều khóa sinh viên xuất sắc (4 khóa với khoảng 200 sinh viên) ra trường có chất lượng cao. Tuy nhiên, để nâng cao chất lượng sinh viên, cần phải tăng cường hơn nữa công tác liên kết đào tạo; chương trình đào tạo liên kết phải là chương trình được xây dựng riêng, đào tạo song song với chương trình cơ bản, sao cho khi ra trường sinh viên đạt chất lượng cao, đồng thời được nhận thêm các bằng cấp, chứng chỉ mới do các tổ chức quốc tế cấp (như ACCA, CPA...).

3. Kết luận

Yêu cầu của thực tiễn đòi hỏi Trường, Khoa Kế toán và toàn bộ giảng viên cùng phải chung tay. Mỗi tổ chức, cá nhân đều phải có các giải pháp để không ngừng nâng cao chất lượng đào tạo, nhằm đáp ứng yêu cầu cấp thiết hiện nay là phải tạo ra được đội ngũ cử nhân kế toán, kiểm toán với số lượng lớn, chất lượng cao.

Để thực hiện được mục tiêu nghiên

cứu, bài viết đã phân tích và làm rõ thêm thực trạng công tác đào tạo chuyên ngành kế toán, kiểm toán hiện nay tại Việt Nam cũng như tại Trường Đại học và Kinh doanh Công nghệ Hà Nội; trình bày quan điểm về một số tiêu chí đánh giá chất lượng đào tạo; đồng thời, nêu lên một số khuyến nghị về giải pháp nhằm nâng cao

chất lượng đào tạo nguồn nhân lực cử nhân kế toán, kiểm toán về chương trình, giáo trình tài liệu đào tạo, về đội ngũ giảng viên, về phương pháp giảng dạy, về liên kết đào tạo... Hy vọng bài viết sẽ đóng góp một phần nhỏ cùng Trường, Khoa Kế toán sớm nâng cao chất lượng đào tạo./.

Tài liệu tham khảo

1. Trường Đại học và Kinh doanh Công nghệ Hà Nội (2020), CHUẨN ĐẦU RA TRÌNH ĐỘ ĐẠI HỌC CHUYÊN NGÀNH KẾ TOÁN, KIỂM TOÁN Ban hành theo Quyết định số 1096/QĐ-BGH-ĐT ngày 16/3/2020 của Hiệu trưởng Trường Đại học và Kinh doanh Công nghệ Hà Nội.
2. Khoa Kế toán (2021), BÁO CÁO TỔNG KẾT NĂM HỌC 2020 - 2021 VÀ PHƯƠNG HƯỚNG NHIỆM VỤ NĂM HỌC 2021-2022 ngày 05/7/2021 của Chủ nhiệm Khoa Kế toán, Trường Đại học và Kinh doanh Công nghệ Hà Nội.
3. Phạm Thị Thanh Huyền (2021) Nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực kế toán, kiểm toán trong bối cảnh hội nhập. Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc gia KẾ TOÁN - KIỂM TOÁN - TÀI CHÍNH Việt Nam đổi mới và hội nhập; Nhà xuất bản Dân trí 2021 (trang 711).

Ngày nhận bài: **18/09/2021**

Ngày phản biện: **18/11/2021**

Ngày duyệt đăng: **30/11/2021**